

STRUČNI RAD

Andrea Bilandžija*

Dinamika afričkih migracija prema EU: geografski uzorci kretanja, geopolitički uzroci i sigurnosni izazovi

* Andrea Bilandžija, univ.spec.polit., doktorandica na Fakultetu političkih znanosti u Zagrebu. E-MAIL: andrea.bilandzija7@gmail.com.

SAŽETAK: U današnje vrijeme mediji su većinom zaokupljeni migracijama s Bliskog istoka, uzrokovanim ratnim razaranja, posljedicama Arapskog proljeća, povratkom talibana na vlast u Afganistanu, što u drugi plan stavlja migrante koji svakodnevno pristižu iz Afrike. Međutim, rastući broj te skupine migranata, izostanak adekvatnog pristupa i rješenja, kao i neslaganje članica Europske unije oko migrantske politike zabrinjavajući su uzme li se u obzir kako svakog dana u Europu iz Afrike pristiže sve veći broj migranata, te kako postoji tendencija nastavka takvog trenda. Visoka stopa nataliteta u afričkim zemljama u kombinaciji s visokom stopom siromaštva, ekonomskom i političkom nestabilnošću, kao i sve većim problemima izazvanim klimatskim promjenama svakako će i u budućnosti poticati stanovništvo Afrike na migraciju prema Europi. Određeni napredak u poboljšanju infrastrukture, telekomunikacije i obrazovanja u pojedinim afričkim zemljama poput Nigerije, povećali su svijest Afrikanaca o drugačijem i boljem načinu života. Svijest o mogućnosti boljeg života u Europi također potiče mlado radno sposobno stanovništvo Afrike na migraciju. Zbog svega navedenog ne može se isključiti mogućnost da će u budućnosti u Europsku uniju pristizati veći broj migranta iz Afrike nego iz Azije. U ovom radu predmet istraživanja i analize su geografski i geopolitički uzorci kretanja migranata iz Afrike u Europsku uniju, te izazovi s kojima se Europska unija suočava tijekom upravljanja migrantskim tokovima.

KLJUČNE RIJEČI:
geopolitički
uzorci migracija,
migrantske rute,
sigurnosni izazovi,
Afrika, Europska
unija

Uvod

Fenomen migracija postoji oduvijek, te utječe različito na odnose u međunarodnoj zajednici s obzirom na vremensku i prostornu komponentu. Najčešće su se događale u manjem obujmu, međutim u većim vremenskim razmacima dolazilo je i do masovnih migracija. Posljednji val masovnih i nekontroliranih migracija prema Europi dogodio se 2015. godine, a uključivao je migrante s područja Bliskog istoka i Sjeverne Afrike. Unatoč činjenici da se broj migranata smanjio u odnosu na spomenutu godinu, dnevni broj migranata koji ulaze u Europsku uniju i dalje je velik.¹ U današnje vrijeme mediji su većinom zaokupljeni migracijama s Bliskog istoka, uzrokovanim ratnim razaranja, posljedicama Arapskog proljeća, povratkom talibana na vlast u Afganistanu, što u drugi plan stavlja migrante koji svakodnevno pristižu iz Afrike. Afrika je, kao i nebrojeno puta do sada, zanemarena i zaboravljena. Kao što Roland Oliver i J.D. Fage u *Kratkoj povijesti Afrike* navode, interes za tim kontinentom nestao je sa završetkom podjele kolonijalne vlasti, "čim je bila skrojena nova karta Afrike, zanimanje za taj kontinent iznenada je splasnulo" (Oliver i Fage, 1985: 180). Međutim, rastući broj migranata koji svakodnevno pristiže iz Afrike u Europu, izostanak adekvatnog pristupa i rješenja, kao i neslaganje članica Europske unije oko migrantske politike zabrinjavajući su uzme li se u obzir kako svakog dana u Europu iz Afrike pristiže sve veći broj migranata, te kako postoje tendencije za nastavljanje takvog trenda. Nestabilnosti u pojedinim regijama afričkog kontinenta, visoka stopa nataliteta u kombinaciji s rastućom stopom siromaštva, nedvojbeno će i u budućnosti biti značajan *push* faktor za velik broj stanovnika Afrike koji će bolji život potražiti u Europi. Navedeno upućuje kako će budući trendovi migracija biti upravo oni s afričkog kontinenta. Kako Robert Kaplan u svom tekstu *Nadolazeća anarhija* upozorava: „Bolest, prenaseljenost, neizazvani kriminal, nestašica resursa, migracija izbjeglica, povećana erozija nacionalnih država i međunarodnih granica, osnaživanje privatnih vojski, tvrtke koje se bave sigurnošću i međunarodni karteli za preprodaju droge, sada se najbolje vide kroz prizmu zapadne Afrike. (...) A budućnost zapadne Afrike će, u konačnici, biti i budućnost većine ostatka svijeta“ (Kaplan, 2007: 211).

Koliko zapravo migranata dolazi iz Afrike u Europu? Koje su najznačajnije migrantske rute i točke pritisaka? Koji su razlozi dolaska migranata? Na koji način Europska unija nastoji upravljati migrantskim

150

Forum za
sigurnosne studije
GOD. 4/5, BR. 4/5

1 2020. godine u Europskoj Uniji izdano je oko 1,9 milijuna prvih boravišnih dozvola (Europska komisija, 2020).

Prema podacima Frontex-a, od siječnja do rujna 2021. godine u Europskoj Uniji zabilježeno je 119 585 ilegalnih prelazaka granica (Frontex, 2021a).

tokovima? Koji su budući izazovi s kojima će se Europska unija morati nositi? Na ova se pitanja nastoji odgovoriti u ovom radu, s naglaskom na geopolitičku perspektivu migracija.

Migracije i faktori migracija

Ljudi su se kretali od početka svoga postojanja. Prije 10 000 godina lovci i sakupljači kretali su se za svojom lovinom, tijekom stoljeća nastavili su kretanja u potrazi za hranom, resursima, boljim i drugačijim načinom života. Oliver Bakewell navodi: “migracije su oduvijek bile strategija koju ljudi koriste za pokušaj poboljšanja kvalitete života, a razvojna industrija koja to ne prepozna, ozbiljno će ograničiti utjecaj na smanjenje siromaštva“ (Bakewell, 2007: 1). Danas u doba globalizacije cijeli svijet je povezan, ljudi svakodnevno migriraju unutar granica svoje države, između gradova i sela. Jedni napuštaju svoje mjesto boravka zbog boljeg posla ili prilike za obrazovanjem, dok ga drugi napuštaju bježeći od neprijatelja ili prirodne katastrofe. S ciljem zaustavljanja migracija podizani su zidovi, postavljana su različita ograničenja, no činjenica je da je migracije kao proces teško, ako i nemoguće zaustaviti. Anđelko Milardović u knjizi *Stranci pred vratima Europe* naglašava kako: „danas, u globalno doba brzih prometala i komunikacija to je seljenje još ubrzanije. Prostorne prepreke u seljenju iz grada u grad, s jednog na drugi kontinent, svladavaju se bez poteškoća. Prostor i geografija nisu prepreke i skoro da su poništeni“ (Milardović, 2014: 9). Milardović dalje pojašnjava kako se: „globalne migracije odvijaju u četiri smjera: u smjeru globalizacije ili socioprostornog širenja, akceleracije ili ubrzanog transgraničnog kretanja i seljenja ljudskog mnoštva, diversifikacije ili selektivnog prijama različitih kategorija imigranata – stranaca, te feminizacije, to jest porasta udjela žena u globalnim migracijama“ (Ibid, 10).

Migracija, latinski *migratio*, seoba ili putovanje, ima više značenja, a prema definiciji Hrvatske enciklopedije migracije su: “u najširem smislu, prostorna pokretljivost stanovništva, a u užem smislu trajnija promjena mjesta stalnoga boravka pojedinaca ili društvenih skupina“ (Hrvatska enciklopedija, 2021). Dario Kuntić ističe kako se „migracije u najkraćim crtama mogu opisati kao opća pojava prostorne pokretljivosti stanovništva. Ta je mobilnost povijesno učestala pojava najčešće uzrokovana sukobima, etničkim čišćenjem, prirodnim nepogodama, ekonomskim problemima, a u posljednje vrijeme i klimatskim promjenama“ (Kuntić, 2014: 77). Ivan Koprić također naglašava neizbježnost migracija: „migracije su u suvremenom svijetu svakodnevna pojava, migrira se iz različitih razloga, u različitim smjerovima, s različitim učincima na živote pojedinaca, gradova, zemalja i nadnacionalnih zajednica. U svakoj pojedinoj od zajednica populacije stanovnika postaju

sve raznolikije, a u nekim od njih dolazi i do pojave izrazite raznolikosti (superdiversity)“ (Koprić, 2020: 21). Dvije su osnovne sastavnice migracija: imigracije ili useljavanje i emigracije ili iseljavanje. Također, postoji više različitih podjela migracije, te se one najčešće dijele na stalne ili privremene, ili, pak, one koje se odvijaju unutar granica države (unutarne) i izvan granica (vanjske). Nadalje, mogu se dijeliti na organizirane ili stihijske, te dobrovoljne ili prisilne. Pravno gledano, kako je to definirano u *Migracijskoj politici Republike Hrvatske za 2007/2008. godinu*, međunarodne migracije pojavljuju većinom u tri oblika: “one zakonite ili slobodne migracije pojedinaca koji po vlastitoj volji i u okviru postojećih zakona mijenjaju državu svoga prebivališta ili boravišta; zatim prisilne migracije kad ljudi bježe ili kao pojedinci u strahu ispred progona ili masovno zbog straha pred kršenjem ljudskih prava ili humanitarnog prava te drugih okolnosti koje su prouzrokovane različitim konfliktima ili katastrofama; te nezakonite migracije, koje uključuju nedopuštene prelaskе granica te nedopušteni ulazak odnosno boravak u drugoj državi“ (Narodne novine, 2007).

Kada je riječ o afričkim migracijama, moguće je ih prepoznati u sva tri navedena oblika. Međutim, unatoč vjerovanju kao je Afrika kontinent s najvećim brojem migranata, za sada to još uvijek nije tako. Prema publikaciji *The World Migration Report 2020*, u 2020. godini 281 milijun ljudi živio je u zemlji različitoj od zemlje u kojoj su rođeni, od čega je samo 25,4 milijuna dolazilo iz Afrike (IOM, 2020). Publikacija *Africa Migration Report* iz 2020. godine nastoji razbiti mit o afričkim migracijama navodeći tri činjenice koje trenutno karakteriziraju afričke migracije: „a) većina afričkih migranata ne nastoji prijeći oceane, već kopnene granice unutar Afrike, b) 94% afričkih prekooceanskih migracija je legalno, s valjanom dokumentacijom, c) većina globalnih migranata nisu Afrikanci“ (IOM, 2020a: 1). Unatoč navedenim činjenicama afričke migracije u stalnom su porastu. Između 2000. i 2019. godine broj izvan-kontinentalnih afričkih migracija porastao je s 15,1 milijuna na 25,4 milijuna, što Afriku stavlja na prvo mjesto s najvećim porastom opsega migracija u svijetu.² Navedeno ukazuje kako pri analizi migracija i migracijskih procesa, kretanju na i s afričkog kontinenta prema ostalim dijelovima svijeta, a najviše Europi zbog geografske blizine, treba posvetiti posebnu pažnju. Radi se o rastućem trendu koji itekako zaslužuje pažnju znanstvene zajednice.

Na afričke migracije, kao i na migracije općenito, utječu *push* faktori, razlozi zbog kojih se napušta neko područje i *pull* faktori, razlozi zbog kojih je neka zemlja privlačna migrantima. Robert Mikac i Filip

2 Opširnije vidjeti: IOM, 2020a

Dragović ističu kako „masovne i nekontrolirane migracije danas uzrokuju mješoviti *push* i *pull* faktori – od kombinacije ratnih razaranja, etničkih netrpeljivosti, nedostatka javne sigurnosti, klimatskih promjena, neimaštine do traženje svega suprotnog u odnosu na njihovo postojeće stanje i sredinu“ (Mikac i Dragović, 2017:131). *Push* i *pull* faktore moguće je podijeliti u nekoliko kategorija. Prva kategorija su socio-politički faktori, u koje ubrajamo progone zbog etničke, vjerske, rasne ili kulturne pripadnosti. Politička nestabilnost, prijetnja od izbijanja sukoba, progona civilnog stanovništva ili opasnost od njihovog izbijanja najvažniji su socio-politički *push* faktori. Pojedinci koji migriraju iz socio-političkih razloga ulaze u kategoriju humanitarnih migranata, izbjeglica i često migriraju u prvu susjednu sigurnu zemlju. Međutim, to ne mora nužno biti tako, a primjer je upravo 2015. godina kada se u Europi dogodio masovni izbjeglički val uzrokovan sukobima na Bliskom istoku i Sjevernoj Africi. Prema podacima Europskog parlamenta „2019. godine od 295 800 tražitelja azila, četvrtina onih koji su dobili zaštitu stigla je iz ratom razorene Sirije, Afganistana i Iraka“ (European parliament, 2020).

Druga kategorija su demografsko-ekonomski faktori, koje čini općenito gospodarsko stanje neke zemlje, životni standard, stanje nezaposlenosti, razina siromaštva. Demografske promjene određuju način na koji ljudi migriraju, a rastuće i sve mlađe, radno sposobno stanovništvo migrira u potrazi za boljim zaposlenjem, većom plaćom i većim mogućnostima obrazovanja. Ekonomske migrante privlači želja za boljim životom i višim životnim standardom. Prema procjenama Međunarodne organizacije rada „2015. godine u svijetu je bilo približno 244 milijuna ekonomskih migranata, što predstavlja 3,3% svjetske populacije“ (ILO, 2021).

Treću kategoriju čine ekološki faktori, koji su posljednjih godina sve vidljiviji kroz klimatske promjene. Ljudi su oduvijek bježali od prirodnih katastrofa kao što su poplave ili potresi, međutim, procjenjuje se da će klimatske promjene u budućnosti uzrokovati još ekstremnije prirodne katastrofe koje će uzrokovati dodatne migracije. Iako pojedinci pogođeni nekom ekološkom katastrofom najčešće migriraju privremeno i na kratke udaljenosti, klimatske promjene dovode i do razvoja socio-političkih i ekonomskih *push* faktora. Nestašica hrane i pitke vode dovodi do razvoja bolesti, kao i sukoba oko ograničenih resursa, što na kraju može ugroziti i smotnost države, što znači trajno preseljenje za pojedince pogođene katastrofom.

Kao četvrtu kategoriju moguće je dodati povijesno-geopolitičke faktore koji su uzrokovani postkolonijalnim vezama ili ovisnošću o matičnim državama ili blokovima država. Geografska blizina, poznavanje jezika i kulture dodatni su *pull* faktor unutar ove kategorije. Primjer ove

vrste migracija su migracije iz Alžira u Francusku ili kretanja unutar istočnoeuropskog bloka.

Posljednjih godina pojavljuje se sve više teorija migracija koje naglašavaju nemogućnost jednostavnog objašnjavanja migracija kroz *push* i *pull* faktore. Hein de Haas ističe kako „*push-pull* modeli ne mogu objasniti migraciju kao društveni proces, budući da imaju tendenciju navesti niz statičnih čimbenika koji očito igraju ‘neku’ ulogu u migraciji, ali bez specificiranja njihove uloge i interakcija ili pružanja strukturalnog prikaza društvenih procesa“ (De Haas, 2021: 6) Kritičari *push* i *pull* modela navode kako se primjenom ovih modela očekuje da ljudi racionalno ocjene koristi i dobiti od migracija, kao i pozitivne i negativne strane zemlje podrijetla i odredišta, što u stvarnosti ne funkcionira uvijek tako. Prema De Haasu, ključni nedostatak *push* i *pull* modela je taj što se na migrante gleda kao na „osobe koje ‘vuku’ i ‘guraju’ poput atoma pomalo apstraktne ekonomske, političke, demografske ili ekološke uzročne sile. Ovo zanemaruje činjenicu da čimbenici kao što su kultura, obrazovanje i izloženost medijima i drugim izvorima slika, ideja i znanja vjerojatno imaju veliki utjecaj na (1) sklonosti i poimanje ljudi o ‘dobrom životu’, a time i na osobne životne težnje, kao i (2) njihovo znanje, svijest i percepciju prilika ‘ovdje’ i ‘tamo’“ (Ibid, 30).

Geopolitički uzorci migracija

Proučavajući migracije kroz povijest, moguće je uočiti neke ponavljajuće obrasce kretanja migranata. Neke migracije s desetljećima su postale ustaljene i moglo bi ih se nazvati tradicionalnima, kao što je primjer migracija iz Meksika u SAD. Gledajući te ponavljajuće obrasce kretanja, kod europskih migracija mogu se uočiti određeni geopolitički uzorci migracija, koje je prema Marti Zorko moguće podijeliti u nekoliko kategorija. Prva kategorija koja označava unutarnja kretanja između europskih zemalja prema Zorko je: “jedan korak naprijed, a sažima europske unutarnje migracijske trendove, koji se uglavnom kreću od istoka prema zapadu. To znači da su susjedne zemlje najuobičajenije odredište migranata“ (Zorko, 2018: 189). Primjer ovakvih migracija možemo vidjeti u kretanjima iz Poljske u Njemačku. Drugi uzorak se može uočiti u istočnoj Europi kao nasljeđe Hladnog rata, a očituje se u kretanjima unutar šireg istočnog bloka. „Rusija se ističe kao zemlja podrijetla većine migranata u širokom bloku koji se proteže od baltičkih država do Ukrajine i Bugarske“ (Ibid). U zapadnoj Europi tradicionalni odnosi također utječu na stvaranje određenih uzoraka migracija, kao što su migracije uzrokovane kolonijalnim nasljeđem, iz Alžira u Francusku ili iz Maroka u Španjolsku. Zorko također naglašava kako se geopolitički uzorci migracija prema Europi mogu podijeliti i na: „redovite

migracije koje traju već desetljećima; i one povezane s trenutnom krizom“ (Ibid, 190).

Određeni geopolitički uzorci migracija vidljivi su i kod afričkih migracija. Prvi od uzoraka odnosi se na unutarnje kretanje koje je u većini slučajeva uzrokovano ratnim razaranja i sukobima ili nekom prirodnom katastrofom, pri čemu su migranti usmjereni prema prvoj sigurnoj susjednoj zemlji. Primjer takvih kretanja vidljiv je u Istočnoj Africi, a uzrokuju ih sukobi u Somaliji, Južnom Sudanu i Eritreji. Migranti iz Istočne Afrike usmjereni su na susjedne južne zemlje poput Etiopije i Kenije, prvenstveno zbog geografske blizine. Prvi uzorak povezan je s drugim koji pokazuje kako afričke zemlje s višim stupnjem razvoja imaju veći opseg izvan kontinentalnih migracija. Upravo spomenute siromašne zemlje Istočne Afrike imaju nižu razinu izvan-kontinentalnih iseljavanja i migriraju na kratke udaljenosti u susjedne zemlje. S druge strane, nešto razvijenije zemlje s većim brojem mladog i obrazovanijeg stanovništva bilježe veći broj prekomorskih i izvan-kontinentalnih migracija. Tradicionalni odnosi i postkolonijalne veze jedan su od ključnih geopolitičkih uzoraka migracija iz Afrike u Europu. Vidljivo je to u migracijama iz Alžira i Senegala u Francusku, potaknutim kolonijalnim vezama, poznavanjem jezika i kulture. Značajan faktor tradicionalnih migracija je i zemljopisna blizina, što potvrđuje činjenica da zemlje Sjeverne Afrike bilježe najveći broj migranata u Europi. Oliver Bakewell ističe kako na “uzorke migracija utječe gospodarski razvoj“ (Bakewell, 2007: 1). Nadalje, objašnjava da je općenito prihvaćeno mišljenje da „međunarodne migracije pokreće relativno siromaštvo i nedostatak mogućnosti u zemljama razvoja (kao *push* faktor) i rastuća potražnja za radnicima u industrijski razvijenim zemljama (kao *pull* faktor)“ (Ibid, 12). Tu je riječ o općeprihvaćenim migracijama u smjeru jug-sjever nastalim kao posljedica razvojnog neuspjeha južnih zemalja. Afričko-europske migracije, uz one iz Meksika u SAD, najtipičniji su primjer migracija sa juga na sjever.

Sigurnosni izazovi i migracije

Siniša Tatalović upozorava kako su „migracije oduvijek imale, više ili manje, i sigurnosnu dimenziju, što je posebno došlo do izražaja nakon završetka Hladnog rata“ (Tatalović, 2020: 39). Masovne migracije dovode do povećanja ilegalnih migracije, koje mogu biti neorganizirane ili organizirane. Organizirane ilegalne migracije najčešće se povezuju s organiziranim krijumčarenjem i trgovinom ljudima, koje uključuju dobro organizirani pristup potencijalnim migrantima i transportu, kao i prihvatu u zemlji dolaska. Krijumčarenje ljudima često se može povezati i s korupcijom državnih službenika. Tatalović i Malnar ističu kako

se „smatra da ilegalne migracije narušavaju sigurnost državnih granica i stoga predstavljaju prijetnju nacionalnoj suverenosti države (politička sigurnost) (Tatalović i Malnar, 2015: 24). Navedeno, naglašava Tatalović, „pridonosi tome da je problem migracija, kao i nadzor granica, došao u središte nacionalnih interesa pojedinih država“ (Tatalović, 2020: 39). Prema Tataloviću, ilegalni migranti su: “1) Osobe koje prelaze državne granice na mjestima koja za to nisu predviđena, odnosno izbjegavaju legalne državne prijelaze; 2) Osobe koje se nalaze unutar neke države unatoč činjenici da im je odbijen zahtjev za azilom; 3) Osobe poput studenata i turista koje borave legalno u nekoj državi i to u razdoblju uglavnom od tri mjeseca no nakon prestanka zakonskog razdoblja ne napuštaju tu državu; 4) Osobe koje pri dolasku na državne granice prelaze granice krivotvorenim ispravama ili ispravama koje pripadaju drugim osobama; 5) Osobe koje unatoč rješenju nadležnog tijela o napuštanju zemlje ne napuštaju određenu državu u određenom roku; 6) Osobe koje donošenjem neke političke odluke mogu izgubiti dotadašnji status“ (Tatalović, 2006: 128).

Točan broj ilegalnih migranata teško je odrediti, upravo zbog činjenice da ih određeni broj ostaje neotkriven. Najveći broj ilegalnih migranata u Europskoj uniji zabilježen je tijekom masovne migrantske krize 2015. i 2016. godine – oko 2,3 milijuna. Pandemija COVID-19 koja je pogodila svijet 2019. i 2020. godine na kratko je zaustavila migracije, tako da je 2020. godine broj ilegalnih migranata bio najniži od 2013. godine. Međutim, prvih osam mjeseci 2021. godine obilježeno je ponovnim rastom ilegalnih migracija (Europska komisija, 2020).

Migrantske rute i točke pritisaka

Zbog geografske blizine Europi, regija Sjeverne Afrike i zemlje Magreba, osim što bilježe najveći broj migranata u Europskoj uniji, služe i kao tranzitno područje za ostatak Afrike. Stanovnici subsaharske i zapadne Afrike slijevaju se u sjevernoafričke države Maroko, Alžir i Libiju u potrazi za putom do Europe. Tri su ključne rute koje migranti koriste u nastojanju da se iz Afrike domognu Europe: zapadno-mediteranska, zapadno-afrička i srednje-mediteranska ruta.

Zapadno-mediteranska ruta povezuje Maroko sa Španjolskom, te se na toj ruti migranti prvenstveno nastoje domoći španjolskih enklava Ceute i Melille u sjevernoj Africi. Ceuta i Melilla španjolski su teritoriji smješteni na afričkom kontinentu, s druge strane Gibraltarskog tjesnaca, udaljene samo četrnaest kilometara od kopna Španjolske. S obzirom da graniče s Marokom, enklave su idealne za tranzit migranata do Europe. Kako Reece Jones navodi: “kao jedina kopnena granica između Europske unije i afričkih zemalja, i Melilla i Ceuta postale su svjetionici

za migrante koji pokušavaju kročiti u Europsku uniju“ (Jones, 2016: 5). Kako bi spriječila ulazak velikog broja ilegalnih migranata u Melillu, Španjolska je još 1993. godine počela graditi ograde i barikade na graniци s Marokom. 2018. godine bila je to najkorištenija ruta prema Europi, kada su njome, osim Marokanaca, prolazili i državljani Gvineje, Malija, Alžira i Obale Bjelokosti. Na ovoj ruti migranti iz Maroka prelaze Gibraltarski tjesnac nastojeći doći do najjužnijeg španjolskog grada Tarife ili pokušavaju prijeći ogradu od bodljikave žice i ući u Melillu. Erhabor Idemudia i Klaus Boehnik u svom radu opisuju kako „migranti na svom putu do Melille i Ceute koriste improvizirane ljestve i kartonska odjela koja bi ih trebala štititi od ozljeda kako bi prešli ogradu od bodljikave žice ili koriste krivotvorene marokanske putovnice (koje ih koštaju oko 2000 američkih dolara), s obzirom da je državljanima Maroka dozvoljen privremeni ulazak u Melillu i Ceutu“ (Idemudia i Boehne, 2020: 40). Prema podacima Europskog vijeća, broj dolazaka ovom rutom smanjivao se u 2019. i 2020. godini, prije svega zbog „povećanih napora Maroka u borbi protiv nezakonitih migracija, bliske suradnje Maroka, Španjolske i EU-a, te pandemije bolesti COVID-19“ (Europsko vijeće, 2021a).

Zapadno-afričku rutu migranti koriste za pristup Kanarskim otocima u Atlantskom oceanu, španjolskoj autonomnoj pokrajini udaljenoj od Maroka oko 100 km. Migranti koji prolaze ovom rutom uglavnom dolaze iz Maroka, Zapadne Sahare, Mauretanije, Senegala i Gambije, a udaljenost koju prelaze kreće se od najmanje 100 km, pa do više od 1600 km, ukoliko im je točka polaska Gambija. Kanarski se otoci protiv ilegalnih migracija bore od devedesetih godina kada su na otoke počele pristizati male skupine Marokanaca, međutim nakon 2000. godine broj dolazaka se počeo povećavati. Tada su na Kanarske otoke počeli pristizati migranti iz južnijih zemalja poput Senegala, Gvineje i Sijera Leonea. Vrhunac migrantske krize Kanarski su otoci doživjeli 2016. godine kada je na otoke stiglo oko 31000 ilegalnih migranata. Nakon tog razdoblja broj migranata se smanjio prvenstveno zbog strožih graničnih kontrola, međutim 2020. godine zapadno-afrička ruta je doživjela nagli porast broja migranta i to za 10 puta više u odnosu na prethodnu godinu. Povećanje je odgovor na pojačane mjere kontrole Maroka i Španjolske na zapadno-mediteranskoj ruti, ali je prije svega “posljedica mjera za borbu protiv bolesti COVID-19 koje su donijele mnoge afričke zemlje, a koje su omele kretanje duž tradicionalnih migracijskih ruta te pogoršale društvene i gospodarske životne uvjete u mnogim zemljama podrijetla“ (Ibid).

Srednje-mediteranska ruta najopasnija je, ali istovremeno i najkorištenije ruta na putu iz Afrike u Europu. Na ovoj ruti glavna polazišna

točka je Libija u kojoj postoji razvijena mreža krijumčara ljudima, te je to upravo jedan od razloga za tvrdnju da je riječ o najopasnijoj ruti. Krijumčari migrante šalju preko Sredozemnog mora na putovanje dugo između 100 i 350 km, najčešće u pretrpanim gumenim čamcima. Najčešće točke dolaska na ovoj ruti su Malta i talijanski otok Lampedusa, međutim migranti se iskrcavaju i na Siciliji i Sardiniji. S obzirom na veliki broj izgubljenih života na ovoj ruti, Europska unija je u suradnji s Libijom poduzela velike napore s ciljem smanjenja ilegalnih migracija. Zajedno s Afričkom unijom i UN-om, Europska unija je 2017. godine osnovala radnu skupinu za migracije s ciljem upravljanja migracijama iz Afrike, osobito Libije. Narednih su godina nastavljeni naponi Europske unije u suradnji s Libijom što je dovelo do pada broja ilegalnih migracija iz te zemlje, ali istovremeno do povećanja broja migranata iz Tunisa. Migranti na ovoj ruti dolaze iz zemalja diljem Afrike, a prevladavaju Eritrejci, Nigerijci, Somalci i Sudanci. Zanimljiv je podatak kako „neki migranti i izbjeglice putuju kroz 36 različitih zemalja i preko 68 različitih ruta prije nego što srednje-mediteranskom rutom stignu u Italiju ili na Maltu“ (Idemudia i Boehnke, 2020: 38)

Četvrta značajna migrantska ruta kojom migranti pristižu u Europsku uniju je Istočno-mediteranska. Iako nije riječ o jednoj od ključnih ruta za migrante iz Afrike, zbog boljeg uvida u cjelokupnu sliku migracija prema Europskoj uniji potrebno ju je spomenuti. Istočno-mediteranska ruta odnosi se na dolaske u Grčku, Bugarsku i na Cipar, a glavna točka pritiska na ovoj ruti grčki je otok Lesbos. Migranti koji koriste ovu rutu uglavnom dolaze s područja Bliskog istoka preko Turske. Najveći broj dolazaka zabilježen je 2014. i 2015. godine, a uzrok su bili napredovanje ISIL-a i ratna zbivanja u Siriji, Iraku i Afganistanu. Unatoč činjenici kako od 2019. godine ova ruta bilježi pad broja dolazaka, četvrtina onih koji su spomenute godine dobili zaštitu u Europskoj uniji stigla je iz ratom razorene Sirije, Afganistana i Iraka (European Parliament, 2020). Također, Sirija je zemlja koja prednjači u broju ilegalnih prelazaka granica Europske unije. U sprječavanju ilegalnih dolazaka za Europsku uniju od izuzetne važnosti je suradnja s Turskom, kao ključnom tranzitnom zemljom na istočno-mediteranskoj ruti.

Kako bi uopće stigli do točaka polazaka na jednoj od tri navedene migrantske rute, državljani različitih afričkih zemalja prolaze raznim rutama diljem afričkog kontinenta. Afričkim kontinentom prolaze dvije ključne migrantske rute: prva je zapadnoafrička i srednjeafrička ruta, a druga je istočnoafrička ruta. Na zapadnoafričkoj i srednjeafričkoj ruti jedna od glavnih tranzitnih točaka je Niger zbog svoje duge granice s Alžirom i Libijom, ali i relativne stabilnosti u toj zemlji. Cijelom rutom dobro je razvijena mreža krijumčara ljudima, a putovanje do Europe

može trajati vrlo dugo. Kako Idemudia i Boehnke (2020: 44) ističu: „to ovisi o dostupnosti sredstava, jer mnogi migranti ostaju na cjedilu na putu zbog iznuda od krijumčara i bandita, i za njih moraju raditi mjesecima ili godinama u tranzitnim zemljama prije nastavka putovanja u Europu.“ Istočnoafrička ruta vodi preko Sudana i Egipta do Libije, a čine ju migranti podrijetlom većinom iz siromašnih i ratom zahvaćenih zemalja Afričkog roga.

Dinamika afričko-europskih migrantskih ruta

Statistički i grafički podaci dostupni u izvješću *World Migration Report 2020* prikazuju kako je najfrekventnija ruta između Afrike i Europe ona Alžir-Francuska. U Francusku je 2019. godine iz Alžira stiglo više od 1,6 milijuna migranata, iz Maroka je u Francusku stiglo više od milijun migranata, a iz Tunisa nešto više od 400 tisuća. Španjolska je najviše dolazaka imala iz Maroka, nešto malo manje od 800 tisuća. Italija je, također, najviše dolazaka imala iz Maroka – oko 450 tisuća. Povijesno gledano najveći broj migranata koji pristižu iz Afrike u Europu dolazi upravo iz Sjeverne Afrike. Razlozi za to djelomično se mogu pronaći u geografskoj blizini Europi, ali i u postkolonijalnim vezama. Osim iz Sjeverne Afrike, posljednjih godina sve veći broj migranata u Europu dolazi iz Zapadne Afrike. Zapadnoafričke zemlje iz kojih dolazi najviše migranata su Nigerija, Gvineja, Obala Bjelokosti i Mali.

Najveći sigurnosni problem povezan s migracijama su ilegalne migracije, a kada je riječ od ilegalnim prelascima Europske unije prednjače upravo građani afričkih zemalja. 2020. godine veći broj ilegalnih prelazaka u Europsku uniju bio je smo iz Sirije (17,3%), a slijedile su ju redom afričke zemlje, Maroko (13,7%), Alžir (10,6%) i Tunis (10,5%). Od siječnja do kolovoza 2021. godine u Europskoj uniji zabilježeno je 103.630 ilegalnih prelazaka granice, 64% više od ukupnog broja od prije godinu dana kada su na snazi bila različita ograničenja zbog pandemije COVID-19. Najveći broj ilegalnih prelazaka u spomenutom razdoblju zabilježen je na srednje-mediteranskoj ruti gdje su vlasti registrirale oko 41.000 ilegalnih prelazaka granice, što je povećanje od više od 90% u odnosu na godinu ranije. Velik porast u odnosu na prethodnu godinu zabilježen je na zapadno-afričkoj ruti. U razdoblju od siječnja do kolovoza 2021. otkrivena su 8.562 ilegalna prelaska granice, što je povećanje od 118% u odnosu na 2020. godinu. Većina migranata koji dolaze ovom putem potječe iz subsaharske Afrike (67%), a slijede ih državljani Maroka. Najmanji porast dogodio se na zapadno-mediteranskoj ruti (16%), što je i dalje velika brojka od 10.160 nezakonitih prelazaka granice (Frontex, 2021b).

159

Andrea Bilandžija
*Dinamika afričkih
migracija prema EU:
geografski uzorci
kretanja, geopolitički
uzroci i sigurnosni
izazovi*

Statistički podaci pokazuju kako većina Afrikanaca koji emigriraju u Europsku uniju to ipak čine s valjanim dokumentima. Kada je riječ o tražiteljima azila, u Europsku uniju 2020. godine 23% ili nešto više od 97.500 ih je dolazilo iz neke od afričkih zemalja. Važno je napomenuti kako je postotak tražitelja azila iz Azije 2020. godine izjednačen s ovim iz Afrike. Ovdje je, također, vidljiv pad u odnosu na prethodne godine – primjerice, 2017. godine taj je broj bio 212.695. Podatci *Atlasa migracija* pokazuju da su znatno veći broj tražitelja muškarci (oko 70%), te da je postotak odobrenih zahtjeva između 30 i 40%. 2020. godine odobreno je samo 27% zahtjeva, a razlozi za odobrenje su priznavanje statusa izbjeglica prema Ženevskoj konvenciji (12%), supsidijarna zaštita (5%) i humanitarni status (2%) (European Commission, 2021). Najveći broj tražitelja azila 2020. godine dolazilo je iz Somalije (2,4%), Nigerije (2,3%) i Gvineje (1,8%) (Europska komisija, 2020).

S druge strane, vrlo mali broj onih kojima je određen povratak se doista i vratio u zemlju iz koje su došli – 2020. godine to je bilo samo 6% (European Commission, 2021). Prema podacima Europske komisije, najniža stopa vraćanja određena je za državljane Malija, Obale bjelokosti, Gvineje, Senegala i Alžira. 25 % vraćanja bilo je potpomognuto, odnosno vraćene su osobe dobile logističku, financijsku ili drugu materijalnu pomoć. Ostalih 75% nije bilo potpomognuto na isti način (Europska komisija, 2020).

Faktori afričkih migracija

Kad je riječ o razlozima dolaska afričkih migranata u Europsku uniju, oni su kombinacija *push* i *pull* faktora. Sukobi i nestabilnosti povezani s političkom nestabilnošću, društvenim i etničkim napetostima u pojedinim afričkim regijama značajan su *push* faktor. S druge strane, značajan *pull* faktor koji privlači stanovnike Afrike u Europsku uniju svakako su ekonomski i obiteljski razlozi. Oliver Bakewell i Gunvor Jónsson ističu da „su ekonomske odrednice djelomično objašnjenje odluke o migraciji kombinirane s nematerijalnim čimbenicima poput bijega iz rata, obiteljskih problema ili želje za putovanjima i avanturama“ (Bakewell i Jónsson, 2011: 8)

Faktori migracija razlikuju se od regije do regije, međutim prednjače sukobi i nasilje, te gospodarski razlozi i siromaštvo. Migrante iz Sjeverne Afrike, regije iz koje dolazi najveći broj migranata u Europu, pokreće visoka stopa nezaposlenosti i siromaštva. Sukobi uzrokovani Arapskim proljećem doveli su do ozbiljnog nasilja i progona civilnog stanovništva, što je pak uzrokovalo veći broj ilegalnih migracija prema Europi. Posljednjih desetljeća drastično se povećao broj migranata iz sukobom zahvaćene Zapadne Afrike. Iako su glavni pokretači migracija

iz Zapadne Afrike gospodarski razlozi, politička kriza, nasilje i oružani sukobi uzrokovali su rast iseljavanja iz regije. Djelovanje terorističke organizacije Boko Haram uzrokovalo je raseljavanje velikog broj civilnog stanovništva Nigerije, Kameruna, Čada i Nigera. Prema podacima UNHCR-a “pobuna Boko Harama raselila je 2021. godine gotovo 2,4 milijuna ljudi u slivu jezera Čad“ (UNHCR, 2020a). Glavni pokretači migracija iz Srednje Afrike su ekonomske i političke nestabilnosti, te oružani sukobi u Srednjoafričkoj Republici i Demokratskoj Republici Kongo. Srednjoafrička Republika jedna je od najsiromašnijih zemalja na svijetu, a opći izbori u prosincu 2020. godine uzrokovali su političke nestabilnosti i prisilile tisuće ljudi u bijeg. Demokratska Republika Kongo zemlja je zahvaćena dugogodišnjim sukobima koji su zahvatili veći dio teritorija, koji su u kombinaciji s velikim siromaštvom uzrokovali prema, podacima UNHCR-a, raseljavanje više od 5 milijuna ljudi u razdoblju od 2017. do 2019. godine (UNHCR, 2020b). Istočna Afrika i regija Sahel ubrajaju se u najsiromašnije regije Afrike, također pogođene nizom oružanih sukoba koji uzrokuju velik broj izbjeglica. Sahel je afrička regija s trenutno najbrže rastućom krizom raseljavanja, dodatno uzrokovanom pandemijom COVID-19, u kombinaciji s već postojećim izazovima s kojima se regija suočava, uključujući klimatske promjene i nedostatak hrane (UNHCR, 2021).

Prema *Atlasu migracija*, od 2017. do 2020. godine kao razlog za dobivanje prve dozvole za boravak u jednoj od država članica Europske unije na prvom mjestu su obiteljski razlozi (između 43% i 45%), na drugom mjestu je „ostalo“, što uključuje sve oblike nacionalne i međunarodne zaštite (između 21% i 36%), slijedi obrazovanje (između 14% i 18%), te posao (između 8% i 16%). Broj afričkih migranata koji su krajem 2020. godine imali dugotrajnu boravišnu dozvolu, u trajanju od najmanje pet godina, u nekoj od članica Europske unije, prema *Atlasu migracija*, bio je 4.780.590. Razlozi za izdavanje dozvola su obiteljski razlozi (43%), ostalo – status izbjeglice i supsidijarna zaštita (41%), posao (12%) i obrazovanje (4%) (European Commission, 2021). Podaci pokazuju kako su upravo obiteljski razlozi vodeći razlog za dolazak u Europu. Podatak da više od 40% migranta iz Afrike boravišnu dozvolu dobiva zbog nekog oblika nacionalne ili međunarodne zaštite potvrđuje činjenicu kako su jedan od vodećih *push* faktora socio-politički razlozi uzrokovani afričkim sukobima. Posao i obrazovanje kao razlog za izdavanje boravišne dozvole dosta zaostaju iza prva dva razloga, što upućuje na to kako ekonomske pogodnosti i viši životni standard još uvijek nisu glavni razlog dolazaka migranata iz Afrike u Europu. Ono što je zabrinjavajuće je to što većina onih koji u Europu dolaze iz socio-političkih razloga čine to ilegalnim putem, time predstavljaju vodeći izazov za Europsku uniju.

Sigurnosni izazovi migracija s afričkog kontinenta i odgovori EU

162

Forum za
sigurnosne studije
GOD. 4/5, BR. 4/5

Izazovi s kojima se Europska unija susreće uslijed masovnih migracija uključuju nadgledanje i zaštitu granica, upravljanje migrantskim tokovima, borbu protiv krijumčara ljudi i spašavanje života na moru. U pokušaju da stignu do Europe, od 2015. godine do danas poginulo je ili nestalo oko 13.000 ljudi na Sredozemnom moru i Atlantiku. Upravo je u svrhu upravljanja granicama i sprečavanja prekograničnog kriminala na moru Europska unija 2016. godine proširila ulogu Frontex-a (Agencije za europsku graničnu i obalnu stražu). Operacije potrage i spašavanja na moru tada su i službeno stavljene pod nadzor Agencije. Na Sredozemnom moru su trenutno aktivne tri operacije Frontex-a – Themis, Poseidon i Indalo “u okviru kojih je od 2015. godine spašeno 541.600 ljudi” (Europsko vijeće, 2021b). Osim tri navedene operacije spašavanja na moru, Europska unija je 2012. godine pokrenula civilnu misiju EUCAP Sahel Niger. Cilj misije je pružanje potpore vlastima Nigera u borbi protiv nezakonitih migracija. Nezakonite migracije i migrantska kriza 2015. godine dovele su do razvoja mreže krijumčara migranata. Prema podacima Europol-a i Interpol-a više od 90 % migranata plaća krijumčarima u pokušaju dolaska do Europe. Procjenjuje se da je krijumčarenjem migranata 2015. godine u svijetu ostvaren promet od 3 do 6 milijardi eura te da je 2019. godine na morskim rutama koje vode u Europsku uniju taj promet iznosio više od 200 milijuna eura (Ibid).

Upravo je krijumčarenje migranata jedan od vodećih izazova upravljanja migracijama, a u tu je svrhu Europska unija u veljači 2016. godine pokrenula Europski centar za borbu protiv krijumčarenja migranata (EMSC) s ciljem pružanja potpore policiji i graničnim tijelima u borbi protiv krijumčarenja ljudima. Koordinirano djelovanje država članica Europske unije 2020. godine dovelo je do razbijanja 14 kriminalnih skupina odgovornih za krijumčarenje ljudi, uhićeno je 2280 osoba, te je zaplijenjena velika količina oružja, krivotvorenih isprava i gotovine. S ciljem razbijanja mreža krijumčara također je pokrenuta suradnja sa zemljama podrijetla i tranzita migranata (Ibid).

Osim navedenih izazova, značajan izazov koji donosi veliki broj migranata je i onaj ekonomski. Europska unija izdvaja velika sredstva za migracijske politike. Prema podacima Europskog parlamenta iz 2018. godine, samo za Frontex za razdoblje od 2014. do 2020. godine odobreno je 1.638 milijuna eura. Velika financijska sredstva Europska unija ulaže i u financiranje vanjske migracijske politike u vidu niza različitih instrumenata i fondova. Neki od fondova vezanih uz Afriku su Europski razvojni fond, Europski instrument za susjedstvo, Krizni uzajamni fond EU za Afriku, Uzajamni fond Bekou.“ Ukupna sredstva

odobrena za fondove Europske unije, decentralizirane agencije i druge sustave potpore u području migracija za cijelo višegodišnje razdoblje 2014. – 2020. povećana su s prvobitnih 8,4 na 14,2 milijarde Eura” (Europski parlament, 2019).

Na kraju ne smije se zanemariti i kulturološka razlika i problem integracije afričkog stanovništva u europsko društvo. Migrantski val s kojim se Europa suočila 2015. godine većinu je zemalja EU uhvatio nespremima, suočavajući ih s problemom pronalaska odgovarajućeg rješenja za integraciju migranata. S ciljem pružanja potpore zemljama Europske unije pri integraciji državljana trećih zemalja Europska komisija je u lipnju 2016. godine predstavila akcijski plan za integraciju. Plan uključuje brojne inicijative Europske unije koje je pokrenula Komisija, kao što su: „mjere prije odlaska/dolaska (mjere za promicanje započinjanja integracijskih radnji što je prije moguće); obrazovanje (pružanje jezičnih tečajeva i promicanje uključivog obrazovanja); tržište rada (promicanje ranog utvrđivanja vještina i kvalifikacija pridošlica); osnovne usluge (stanovanje i zdravstvene usluge); socijalna uključenost (promicanje aktivnog sudjelovanja u kulturnim, sportskim i ostalim aktivnostima); usklađivanje politika (promicanje suradnje između nacionalnih, regionalnih i lokalnih tijela, te nevladinih organizacija); financiranje (EU djelomično financira različite aspekte integracije)“ (EUR-Lex, 2017).

Zaključak

Pregledom afričkih migracija prema Europskoj uniji mogu se uočiti ustaljeni geopolitički uzorci migracija uzrokovani tradicionalnim odnosima i kolonijalnim nasljeđem, kao i migracije u smjeru jug-sjever iz gospodarski nerazvijenih zemalja u razvijenije zemlje. Migracije su to koje se odvijaju kontinuirano već desetljećima, međutim posljednjih godina bilježi se porast.

Afričke migracije prati nekoliko stereotipa. Naime, unatoč nekim ustaljenim mišljenjima, većina afričkih migracija odvija se unutar kontinenta, osobito kada je riječ o izbjeglicama i humanitarnim migrantima iz siromašnijih zemalja poput Južnog Sudana i Somalije. Također, pre-kooceanske afričke migracije nisu kao što se obično misli nezakonite, jer većina Afrikanaca ipak migrira s valjanom dokumentacijom. Kada je riječ o faktorima afričkih migracija, one su više uzrokovane političkim nemirima i sukobima, nego ekonomskim razlozima. Unatoč tome, Afrika bilježi najveći porast međunarodnih migracija u posljednjem desetljeću. Iako u Europsku uniju trenutno dolazi veći broj migranata iz Azije, razlika nije prevelika, osobito kada je riječ o izbjeglicama i tražiteljima azila.

Visoka stopa nataliteta u afričkim zemljama, u kombinaciji s visokom stopom siromaštva, ekonomskom i političkom nestabilnošću, kao i sve većim problemima izazvanim klimatskim promjenama svakako će i u budućnosti poticati stanovništvo Afrike na migraciju prema Europi. Određeni napredak u poboljšanju infrastrukture, telekomunikacije i obrazovanja u pojedinim afričkim zemljama poput Nigerije, povećali su svijest Afrikanaca o drugačijem i boljem načinu života. Svijest o mogućnosti boljeg života u Europi potiče mlado radno sposobno stanovništvo Afrike na migraciju. Zbog svega navedenih ne može se isključiti mogućnost da će u budućnosti u Europsku uniju pristizati veći broj migranta iz Afrike nego iz Azije. To znači da će Europska unija i dalje biti suočena sa navedenim izazovima upravljanja migrantskim tokovima, ali i problemom integracije pridošlih migranata u europsko društvo. Istraživanja su pokazala kako već sada značajan broj europskog stanovništva strahuje od velikog broja migranata povezujući ih s porastom kriminala i terorizmom. Na migrante se gleda i kao na ekonomski teret, s obzirom da su ne poznavanje jezika, nedostatak edukacije i radnih vještina prepreka prilikom pronalaska posla, što migrante stavlja u poziciju ovisnosti o pomoći države. 2020. godine samo 4,6% zaposlenih u Europskoj uniji činili su državljani zemalja izvan Unije. Nedostatak posla navodi migrante na prihvaćanje ispodprosječne plaće i loših uvjeta rada, što dovodi do novih potencijalnih problema kao što su rušenje cijena rada domaćeg stanovništva, te izrabljivanje i nehumani uvjeti rada za migrante. Problem je to na koji već sada nailazimo u zemljama poput Španjolske i Portugala, gdje se sve više govori o radu ilegalnih migranata iz Afrike u proizvodnji jeftinog voća i povrća. Nedostatak radne snage s kojim se Europska unija sve više susreće, te potražnja za jeftinom radnom snagom mogla bi u budućnosti u fokus staviti upravo problem ilegalnog rada i izrabljivanja ilegalnih migranata.

Podatci kako je Afrika kontinent s najvećim porastom međunarodnih migracija u posljednjem desetljeću te kako se broj tražitelja azila u Europskoj uniji iz Afrike izjednačio s brojem tražitelja azila iz Azije, upućuju na to da će budući trendovi migracija u Europsku uniju biti upravo s afričkog kontinenta.

Andrea Bilandžija*

Dynamics of African migration towards the EU: geographical patterns of movement, geopolitical causes, and security challenges

165

SUMMARY: Nowadays, the media is full of news about migrations from the Middle East, caused by war destruction, the aftermath of the Arab Spring, the return of the Taliban to power in Afghanistan, which puts in the background the migrants arriving daily from Africa. However, the growing number of this group of migrants, the lack of adequate approaches and solutions, along with the disagreement of EU members on migration policy, are worrying, taken the fact that an increasing number of migrants is arriving in Europe from Africa every day. It seems that this trend will tend to continue.

The high birth rate in African countries, combined with high poverty rates, economic and political instability, as well as problems caused by climate change, will most certainly keep on encouraging the African population to migrate to Europe. Some progress in improving infrastructure, telecommunications, and education in some African countries such as Nigeria has increased Africans' awareness of a different, better way of life. Awareness of the possibility of a better life in Europe encourages the young working-age population of Africa to migrate. Due to all the circumstances mentioned above, there is a massive possibility that, in the future, there will be more migrants coming to the European Union. There will be more migrants coming from Africa than from Asia. In this paper, the subject of research and analysis are geographical and geopolitical patterns of movement of migrants from Africa to the European Union and the challenges faced by the European Union during the management of migrant flows.

KEYWORDS: **geopolitical migration patterns, migrant routes, security challenges, Africa, European Union**

* Andrea Bilandžija, univ.spec.polit., PhD student at the Faculty of Political Science in Zagreb. E-MAIL: andrea.bilandzija7@gmail.com.

Literatura

- Bakewell, O. 2007. Keeping Them in Their Place: the ambivalent relationship between development and migration in Africa. *Third World Quarterly* (29), 7: 1341-1358.
- Bakewell, O. i Jonsson, G. 2011. *Migration, mobility and the African city*. IMI Working Papers. Oxford: International Migration Institute.
- De Haas, H. 2021. A theory of migration: the aspirations-capabilities framework, *Comparative Migration Studies*, Vol. 9, No. 8. <https://heindehaas.files.wordpress.com/2021/02/a-theory-of-migration.pdf> (05.12.2021.)
- European Commission. 2021. *Atlas of Migration*. <https://migration-demography-tools.jrc.ec.europa.eu/atlas-migration/> (20.09.2021.)
- Europska komisija. 2020. *Statistički podaci o migracijama u Europu*. https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/promoting-our-european-way-life/statistics-migration-europe_hr#developmentsin20192018 (03.11.2021.)
- EUR-Lex. 2017. *Integracija državljana trećih zemalja*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/LSU/?uri=CELEX:52016DC0377> (03.11.2021.)
- Europski parlament. 2019. *Pitanje migracija*. https://what-europe-does-for-me.eu/data/pdf/focus/focus04_hr.pdf (29.09.2021.)
- European parliament. 2020. Exploring migration causes – why people migrate. <https://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/world/20200624STO81906/exploring-migration-causes-why-people-migrate> (16.09.2021.)
- Europsko vijeće. 2021a. *Zapadnosredozemna i zapadnoafrička ruta*. <https://www.consilium.europa.eu/hr/policies/eu-migration-policy/western-routes/> (19.08.2021.)
- Europsko vijeće. 2021b. *Spašavanje života na moru i borba protiv kriminalnih mreža*. <https://www.consilium.europa.eu/hr/policies/eu-migration-policy/saving-lives-at-sea/> (29.09.2021.)
- Flahaux, M.L. i De Haas, H. 2016. African migration: trends, patterns, drivers, *Comparative Migration Studies*, Vol. 4, No.1. <https://comparativemigration-studies.springeropen.com/articles/10.1186/s40878-015-0015-6> (15.09.2021.)
- Frontex. 2021a. *Migratory map*. <https://frontex.europa.eu/we-know/migratory-map/> (03.11.2021.)
- Frontex. 2021b. *Migratory situation at EU's borders in August: Detections on the rise*. <https://frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/migratory-situation-at-eu-s-borders-in-august-detections-on-the-rise-INIG3B> (02.10.2021.)
- Hrvatska enciklopedija. 2021. *Migracija*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=40619>. (12.9.2021.)
- Idemudia, E. i Boehnke, K. 2020. *Psychosocial Experiences of African Migrants in Six European Countries*. Cham: Springer
- ILO (International Labour Organization). 2021. *International Labour Standards on Migrant*

- Workers*. <https://www.ilo.org/global/standards/subjects-covered-by-international-labour-standards/migrant-workers/lang--en/index.htm> (16.09.2021.)
- IOM. 2020. *The World Migration Report*. <https://worldmigrationreport.iom.int/wmr-2020-interactive/> (10.08.2021.)
- IOM. 2020a. *Africa Migration Report – Challenging the Narrative*. <https://publications.iom.int/system/files/pdf/africa-migration-report.pdf> (10.09.2021.)
- Jones, R. 2016. *Violent Borders: Refugees and the Right to Move*. London and: Verso.
- Kaplan, R.D. 2007. Nadolazeća anarhija, u: O Tuathail, G., Dalby, S., Routledge, P. (ur.) *Uvod u geopolitiku*. Zagreb: Politička kultura. str. 210-218.
- Koprić, I. 2020. Domicilno stanovništvo, migracije i integracija migranata: Globalni i europski okviri – hrvatske politike, u: Barbić, J. (ur.) *Izazovi migracija i integracije za javnu upravu*. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti. str. 21-37
- Kuntić, D. 2014. Migracije i globalni terorizam, u: Milardović, A. (ur.), *Stranci pred vratima Europe*. Zagreb: Pan liber: Institut za europske i globalizacijske studije. str. 73-90.
- Mikac, R. i Dragović F. 2017. Masovne migracije: izazovi, posljedice i put naprijed. *Forum za sigurnosne studije* (1), 1: 130-152.
- Milardović, A. (ur.). 2014. *Stranci pred vratima Europe*. Zagreb: Pan liber: Institut za europske i globalizacijske studije. Narodne novine. 2007.
- Migracijska politika Republike Hrvatske za 2007./2008. godinu*. NN 83/2007. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2007_08_83_2613.html (12.09.2021.)
- Oliver, R. i Fage, J.D. 1985. *Kratka povijest Afrike*. Zagreb: Školska knjiga.
- Tatalović, S. 2006. *Nacionalna i međunarodna sigurnost*. Zagreb: Politička kultura.
- Tatalović, S. i Malnar, D. 2015. Sigurnosni aspekti izbjegličke krize. *Političke analize* (6), 23:23-29.
- Tatalović, S. 2020. Sigurnosni aspekti migracijske politike i izazovi za javnu upravu, u: Barbić, J. (ur.) *Izazovi migracija i integracije za javnu upravu*. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti. str. 39-52.
- UNHCR. 2020a. *Nigeria emergency*. <https://www.unhcr.org/nigeria-emergency.html> (27.09.2021.)
- UNHCR. 2020b. *DR Congo emergency*. <https://www.unhcr.org/dr-congo-emergency.html> (27.09.2021.)
- UNHCR. 2021. *Sahel emergency*. <https://www.unhcr.org/sahel-emergency.html> (27.09.2021.)
- Zorko, M. 2018. *Hardening Regional Borders: Changes in Mobility from South Asia to the European Union*, u: Jones, R. i Ferdoush, A. (ur.) *Borders and Mobility in South Asia and Beyond*. Amsterdam: Amsterdam University Press, str. 187-206.